

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDNING FÖR TRÄDGÅRDSODLARE.

N° 3.

Mars 1867.

6:te årg.

Af denna tidning, som uteslutande sysselsätter sig med till trädgårdsodlingen hörande ämnen och i hvilken Svenska trädgårdsföreningen, Stockholms gartnersällskap, m. fl. likartade föreningar offentliggöra sina förhandlingar, utkommer ett nummer i hvarje månad. — Prenumerationspriset är för helt år, såväl å postkontoren, i bokhandeln, som hos redaktionen *Teå riksdaler riksmünt.* — Bref adresseras till *Redaktionen af Tidning för trädgårdsodlare, Stockholm & Kgl. Landbruksakad. experimentalfält.*

Berättelse om Stockholms Gartnersällskaps verksamhet under år 1866.

Afgifven vid Sällskapets högtidsdag den 3 februari af dess ordförande *N. J. Ericsson.*

Åter har ett år tilländalupit, för hvilket jag får, i kraft af det mig skänkta förtroendet, den äran att i korthet redogöra för sällskapets verksamhet. Jag kan icke för mig sjelf neka att det är en lång tid som sällskapet haft öfverseende med min ringa förmåga. Det har varit edra egna oegennyttiga sträfvanden och eder vänskap mot mig personligen, som gjort att jag kunnat, om ock i ringa mån, fullgöra mina åligganden, och jag får därför frambara min hjertligaste tack.

Kunna vi än icke, hvarken under det förflutna eller de föregående åren, berömma oss af några stora bedrifter, så har jag dock den glädjen att kunna nämna det vi verkat i mån af våra krafter, om också tämligen obemärkt; ty sällan lefver det länge som uppträder med buller och bång. Våra förhandlingar vid sammankomsterna hafva vunnit i form och sakrikedom, genom det sätt hvarpå de blifvit indelta och förda, och hvarpå beviset är att de hos våra bröder på andra sidan sundet blifvit med beröm omnämnda för sin praktiska nytta, nämligen uti Danska trädgårdstidskrifter. Man måste ock erkänna vigten af att män af samma yrke sammanträffa och meddela hvarandra sina rön och åsikter till ömseidig nytta och förkofran.

De i stadgarna föreskrifna 12 ordinarie sammankomsterna hafva under året blifvit hållna samt dessutom 2 extra, och hafva ledamöterna, hvar och en i sin mån genom värderika föredrag och intressanta diskussioner, sökt göra dem för oss alla nyttiga och lärorika.

De många lånen af böcker ur sällskapets icke obetydliga bibliotek äro bevis på att sällskapets ledamöter mer än förut inse nyttan af teoretiska studier. Derom vittna äfven de rikhaltiga bidragen af böcker och planscher, som af många ledamöter lemnades till sammankomsten den 8 april, hvilken sammankomst var bestämd till läsning och genomseende af böcker tillhörande vårt fack.

Vi hafva under sommaren företagit 5 utflygter. Den första var den 10 juni till Haga; den andra den 1 juli till Ulriksdal, Experimentalfältet, Lido och Rosendal; den tredje den 5 augusti till herrar Blomberg och Tjäder; den fjerde den 19 i samma månad till herrar Källander och Wennström m. fl.; den femte den 2 september

till herrar Björn, Engström, Åkerström, Wuerster m. fl. Mången skön planta äfvensom utmärkta grönsaker af alla slag, vittnande om insigter och arbetsamhet, hafva vi derunder haft tillfälle se och beundra. Äfven får jag med tacksamhet nämna att vi allestädes blifvit på det vänskapligaste sätt emottagna.

Våra förhandlingar hafva under året blifvit införda uti herr Lindgrens Tidning för trädgårdsodlare, i hvilken, som jag hoppas, vi fortfarande komma att offentliggöra desamma. — Vår boksamling har utom de utländska tidskrifter, hvarpå vi prenumererat, vunnit en värderik tillökning dels genom inköp, dels genom en af herr E. W. Tjäder såsom gåfva öfverlemnad samling af äldre, sällsynta trädgårdsböcker.

Sådan är den korta berättelse jag har att afgifva. Mätte alltid sällskapet få glädja sig åt att se sina bemödanden krönta med framgång och mätte trädgårdsskötseln mer och mer inom fäderneslandet få fast fot äfven hos de lägre klasserna. Mätte litet frukter, grönsaker och blommor icke anses som en lyxartikel, endast ämnad för den rike, utan blifva allom till del, som besitta en liten jordlapp. Mätte hvarje liten stuga omgifvas af en liten snygg och väl-skött trädgård, ty trädgårdsskötseln framställer sig dock såsom det ädlaste och mest tillfredsställande tidsfördrif, hvaråt mellanstunderna af mera maktpåliggande göromål kunna användas; ty uti ordnandet af trädgårdslanden, i utläggandet af växternas frön, i utsättandet af deras planter, uti det intresse hvarmed man följer, befrämjar och skyddar deras tillväxt och utbildning, i de mångfaldiga och nöjsamma företeelser växtlifvet erbjuder, än uppenbarande sig i blomornas olika färgprakt och välukt, än i frukternas svällande mognad och ljufliga smak, i trädgårdens och blomsterlandens, trädens, häckarnes och den närgränsande lundens behagfullhet — uti allt detta ligger tusentals ämnen till de oskyldigaste och renaste njätningar, så vidt skilda från dem som bjudas af världens bullrande nöjen, hvilka endast efterlemna tomhet och en känsla af obehag, då de förre deremot lugna lidelserna, upptaga på ett angenämt sätt tankarna och leda våra bøjelser till det på en gång sköna och nyttiga.

Vår tid, så rik på forskningar, rön och upptäckter, har äfven utbildat trädgårds- och blomsterodlingen och nedbrutit de gamla stängslen yrkesbröder emellan. Der förr hvar och en sökte, så godt sig göra lät, att isolera sig med sitt vetande, uppvisar man numera gerna sina odlingsanstalter och ser det skönaste mål deruti, att ge-

nom sin konst äfven till de aflägsnaste delar af den bebodda jorden och så långt odling i trots af klimatets stränghet förmår att framtränga, sprida förnöjsamhet och trefnad, än genom de blommor hvarmed boningarnes omgifningar smyckas, än genom de uppfriskande frukter och hel-sosamma grönsaker som uppdukas på våra bord.

Om ettåriga blomsterväxter.

Af Georg Löwegren.

(Forts. från *N:o* 2.)

Matricaria eximia och *M. Parthenium* äro fleråriga, men kunna behandlas som sommarblommor; hafva tatrika, hvita, dubbla blommor och äro, i förening med andra blommor, utmärkt vackra till grupper. Fröen säs om våren och plantorna utplanteras i behörig tid uti god jord. Fortplanta sig ofta sjelfva genom utfallande frön.

Mathiola annua, vanlig Sommarlöfkoja (*Cheiranthus annuus*). Växer vild i södra Europa och har länge varit en af blomsterträdgårdarnes förnämsta prydnadsblommor. På de senare åren hafva Löfkojorna, liksom så många andra af de vackraste och brukbaraste sommarblommorna, blifvit betydligt förbättrade och uppträda för närvarande i icke mindre än 10—12 olika formförändringar. Som bekant indelas löfkojorna i engelska, tyska, lackbladiga och lavendelbladiga. De engelska löfkojorna äro lågväxta, hafva stora, tätsittande blommor och äro att föredraga framför de tyska, som blifva högre, med mindre och ej så tätsittande blommor. De s. k. lackbladiga utmärka sig för glatta, gröna örtblad, tillhöra den engelska formen och äro ganska vackra, skada blott att de äro ömtåligare för dålig väderlek än de vanliga, engelska löfkojorna. De lavendelbladiga hafva stora, tätsittande blommor och smala örtblad. De vanliga engelska sommarlöfkojorna blifva allmännast odlade och af dem innehålla frökatalogerna 40—50 olika färgnyanser. Många af dessa färger äro hvarandra ganska lika, andra åter, rent ut sagt, fula, hvarföre vi råda hvar och en, som köper löfkojfrö, att endast välja de renaste och klaraste färgerna, såsom: carmin, carmosin, rosenröd, victoriaröd, ljus- och mörkblå, violett, azurblå och hvit, och får man härutaf tillräcklig färgvariation, om gruppen är än så stor. De storblommiga, engelska sommarlöfkojorna utmärka sig för en hastigare och kraftfullare växt samt något större blommor. Den s. k. »ståndigt blommande sommarlöfkojan» frambringar, sedan de gamla blommorna blifvit afskurna, nya skott och blommor och fortfar dermed till sent på hösten. Dock är dess första flor rikast och vackrast och vi tro, att hvad för en sommarlöfkoja som helst skulle, om den i rätt tid blefve beskuren, fortfara med blomningen lika länge. Den storblommiga »pyramidsoamarlöfkojan» är en ypperlig sort, med stora, tätsittande blommor och

en kraftig växt. Dverg-sommarlöfkojorna äro lågväxta men ej konstanta och blifva lätt förderfvade af starka regnskurar. Buketlöfkojorna grena sig regelmessigt åt alla sidor och bilda vackra buketter. Höstlöfkojan har uppkommit efter croisering mellan sommar- och vinterlöfkojan; äfvenså de s. k. perpetuella- och storblommiga kejsarlöfkojorna.

För att kunna hafva ett oafbrutet löfkojflor, måste utsädet göras på olika tider, t. ex. i mars, början af april och slutet af maj. Man gör bäst uti att så fröet i lådor, som efter såningen ställas nära fönstren i ett boningsrum, tempereradt växthus eller lagom varmt drifbänksfönster, och sedan omskola plantorna uti god, sandblandad och från alla oruttnade ämnen fri jord, 3 tum från hvarandra. Ju svalare man kan hålla bänken och ju mera frisk luft plantorna få, desto bättre växa de. För hög bottenvärme och instängd luft äro för dem mycket skadliga. Till utplantering väljer man en regnig eller mulen dag och tillser man vid planteringen, att roten kommer i jorden utan att blifva krökt, hvilket ofta förorsakar plantans död just då den skall blomma. Om genast efter planteringen solsken och klart väder inträffar, skuggas plantorna med öfverstjelpta blomkrukor, granris eller något dylikt. Vattning är endast nödvändig strax efter utplanteringen samt om långvarig torra inträffar. Bästa jorden är en lucker, med sand och väl ruten gödsel blandad trädgårdsjord.

Medicago intertexta och *Melampodium macranthum* kunna icke rekommenderas som prydnadsväxter.

Släktet *Mesembryanthemum* är mycket rikt på arter, hvaraf dock endast några få äro ettåriga. Den allmänt bekanta, s. k. Isplantan, *M. crystallinum* (1775), förtjenar mera uppmärksamhet som hushålls- än som prydnadsväxt; den lemnar nämligen en ypperlig spenat och växer bra äfven i den strängaste torra. Blommorna äro hvita, högst oansenliga och hela växten fullsatt med kristallklara blåsor, som gifva den ett högst eget utseende. Kan odlas i krukor och på solrika ställen på fritt land såsom spenatväxt. *M. tricolor* (1795) är utmärkt vacker och kan odlas på solrika grupper i starkt sandblandad, mager jord, tillsammans med *Portulaca* och *Gramanthes*. Har

praktfulla, talrika, carminröda eller hvita blommor, som öppna sig endast då solen skiner. *M. pomeridianum* har stora, utmärkt vackra, svafvelgula blommor och passar bäst för odling i krukor. Likaså de fleråriga, men i frökataloger bland ettåriga växter upptagna *M. capitatum* med gula och *M. noctiflorum* med hvita blommor. Den sistnämnda blommor äro öppna endast om natten.

Härstamma från Godahöpsudden och kunna behandlas som *Gramanthes*.

Micropus supinus är ett i medelhafsländerna allmänt förekommande ogräs, som, ehuru det i flera frökataloger rekommenderas med stora stilar och uppgifves hafva »sköna immortellartade blommor», icke förtjenar den ringaste uppmärksamhet.

Mimosa pudica från Brasilien är allmänt bekant och har ganska länge (1638) varit en omtyckt fönster- och växthusväxt. Blommorna äro oansenliga, violetta och sitta i bladvecken som små bollar; men bladen hafva den besynnerliga egenskapen, att vid ringaste vidrörande slå sig tillsammans. Fröen sås om våren uti krukor, som ställas i varm drifbänk; plantorna omplanteras först i små, sedan, i mån som de växa, i större krukor och i god löfjord. Vill man upptraga stora exemplar och skörda moget frö, måste plantorna planteras fritt i en ljum drifbänk. Fordrar, då väderleken är god, rikligt luft och vatten.

Gyckelblommorna, *Mimulus* äro alla fleråriga och, med undantag af *M. moschatus*, utmärkt vackra såväl för fritt land, som för krukor. Nyssnämnda sort växer vild i Columbien, har obetydliga gula blommor och kan endast rekommenderas till odling åt personer, som äro älskare af en stark muscuslukt. *M. cardinalis* (1835) från Californien, blir 2—2½ fot hög, med skarlakansröda, blekröda eller tegelröda, ganska vackra blommor, hvilka hos varieteten *fortunatus* äro försedda med svarta fläckar och strimmar. *M. cupreatus* (1861) är en utmärkt växt till garneringar, med briljant brunröda, lysande blommor. Genom befruktning med andra sorter, isynnerhet med *M. quinquevulnerus*, hafva utmärkt vackra hybrider erhållits, hvilka erhållas hos fröhandlare under åtskilliga namn, såsom: *M. cupreatus hybridus*, *M. tigrinus*, *M. tigrinoides*, *M. multicaulatus* och *M. pardinus* och kunna rekommenderas såsom vackrast af alla. *M. guttatus* från Mexiko (1812) 1½ fot hög med gula, i svalget bruna blommor och *M. luteus* från Chili (1826) med rent gula blommor, äro präktiga grupp- och krukväxter. Af den sistnämnda arten odlas en stor mängd hybrider och varieteter, af hvilka vi vilja rekommendera *M. quinquevulnerus*, som har gula, med blodrödt fläckade och punkterade blommor. *M. rivularis*, vackert mörkgul med en stor brun fläck på understa fliken. *M. quinquevulnerus maximus*, med mycket stora, praktfullt guld-gula blommor med större och mindre mörkbruna fläckar, är en af de bästa och särdeles vacker

för krukor. Utom dessa rekommenderas i åtskilliga frökataloger *M. blandus*, *robustus* och *harlequin*, hvilka vi ännu ej varit i tillfälle att se blommande.

Fröen af alla sorterna äro fina som *Calceolaria*frö och kunna utsås och behandlas som sådana. Det parti plantor, som är bestämdt för fritt land, utplanteras i slutet af maj eller början af juni uti god, lucker, hellre något fuktig än för torr jord. Ofta händer att plantorna under en lätt granrisbetäckning öfvervintra på fritt land. De uti krukor planterade exemplaren kunna om sommaren användas till dekoration af blomsterbord o. s. v. Öfvervintras i kallt växthus.

Den s. k. Underblomman, *Mirabilis*, hör till familjen *Nyctagineæ*, härstammar från Chili och Peru och förtjenar mera uppmärksamhet än som hittills kommit henne till del. Af *M. Jalappa* (1796) odlas för närvarande 8—10 olika färgnyancer och dessutom en varietet med brokiga örtblad; äro utmärkta gruppväxter med talrika, i rödt, gult och hvitt varierande, till sent på hösten framkommande blommor. *M. dichotoma* (1640) är ganska lik föregående, har purpurröda blommor och odlas likasom följande sort högst sällan. *M. longiflora* (1759) från Mexiko har hvita, hos en varietet violetta blommor. Alla sorterna sprida (isynnerhet om aftonen och natten) en svag men angenäm vällukt.

Fröen utsås om våren i krukor eller fat och plantorna omskolas en och en i tre tum stora krukor, som nedätas i en ljum drifbänk. De vattnas och luftas ordentligt och utplanteras, sedan natfrosterna upphört, på de för dem bestämda grupper eller rabatter. Om hösten kunna stänglarna afskäras ett par tum från marken och rötterna upptagas, förvaras öfver vintern på samma sätt som georginroten samt följande vår åter utplanteras.

Balsamgurkorna *Momordica* höra till samma familj som de vanliga gurkorna och melonerna (*Cucurbitaceæ*). De allmännast odlade äro *M. Charantia* och *M. Balsamina*. Båda härstamma från Ostindien och äro rätt intressanta slingerväxter, men duga ej för kalljord och måste odlas i varma hus eller kaster. Blommorna äro hvita, oansenliga, frukterna deremot utmärkt vackra, skarlakansröda.

Momordica Elateria, springgurkan, är en syd-europeisk växt, som på kalljord fortplantar sig sjelf genom utfallande frön. Hela växten är ful och odlas endast för frukterna, som vid mognaden lösa sig från stjelken och kasta allt innanmätet, frö och saft, våldsamt ifrån sig. Utsås vår eller höst på kalljord.

Morna se under *Helichrysum*.

Af släktet *Nemesia* (*Personateæ*) odlas för närvarande endast tvänne arter, hvilka äro ganska vackra, nämligen *N. floribunda* (1833), 1 fot hög med talrika, mycket prydliga, hvita blommor och *N. verticolaris*, 1—½ fot hög med ännu talrikare blå, violetta, hvita eller rödaktiga blommor.

N. compacta och *N. comp. bicolor* äro varieteter af den sistnämnda arten och skilja sig från denna endast genom lägre och tätare växt. Bägge arterna växa vilda i södra Afrika. Fröen utsås om våren i bänk eller krukor och plantorna utskolas i behörig tid på kalljord. *N. compacta* är tjenlig till infattningar, de öfriga kunna användas till smärre grupper och till plantering i krukor. Förtjena användas i hvarje trädgård.

Af de 16 å 18 sorter *Nemophila*, som för närvarande odlas i trädgårdar, är den gamla bekanta *N. insignis* (1833) med de vackra himmelsblå blommorna och dess varieteter med hvita, strimmiga och punkterade blommor, alltjemt de bästa. Näst dessa torde *N. maculata* (1849) vara att föredraga. Dess blommor äro hvita med en gridelin fläck på hvarje blad. En varietet (*maculata purpurea*) har mörkvioletta blommor och en annan brokiga blad. Denna sistnämnda sort är dock icke mycket värd. *N. atomaria* (1836) har hvita, svartpunkterade blommor; odlas ganska allmänt, men är ej så vacker som den hvitblommiga varieteten af *N. insignis*. *N. cramboides* förmodas vara en hybrid mellan *insignis* och *atomaria*; har himmelsblå, i bottnen hvita, svartpunkterade blommor. *N. discoidalis* har mycket mörka, nästan svarta, med en hvit kant omgifna blommor. De för några år sedan i handeln komna varieteterna af *N. discoidalis*, *N. d. elegans vittata* och *marmorata* äro ej mycket skilda från den vanliga sorten och ej heller konstanta. Både dessa och den vanliga hafva visserligen rätt vackra och talrika blommor, men äro alltför obetydliga för att med fördel kunna användas som prydnadsväxter. Deremot finnes en *N. phacelioides* (1822) som sällan odlas, men som är förtjent af att ofta blifva det; blir 1½—2 fot hög, kryper ej på marken, som alla de öfriga, utan växer upprikt och har tämligen stora, ljusblå blommor. *N. aurita* (1831) är sämst af alla och förtjenar knappt upptagas.

Dessa nätta, allmänt omtyckta och odlade blommor härstamma från Californien och kunna användas till grupper och breda infattningar. Fröen utsås på olika tider, t. ex. i oktober, april och maj. Alla sorterna, med undantag af *N. phacelioides*, fortplanta sig lätt sjelfva genom utfallande frön.

Nepetha Meyherii kan ej rekommenderas såsom prydnadsväxt.

Jungfrun i det gröna (hos tyskarne: Gretchen im Busch, Jungfer im Haaren), *Nigella damascena* (1576), är en både tacksam och vacker växt, som fordom odlades ganska allmänt, men som nu tyckes vara kommen ur modet, hvilket är skada. Den vanliga sorten blir 1½ fot hög med vackra, ljusblå, dubbla och enkla blommor, som i toppen omgivas af findelta, gröna svepeblad. Blommor i juni—september och kan användas till grupper. En varietet, *N. nana*, är lågväxt och kan, liksom *N. hispanica* (1629) användas till infattningar, hvartill de passa särdeles väl. Af den sistnämnda sorten har man en

varietet med hvita och en med mörkvioletta blommor (*hispanica fl. alba* och *hispanica atropurpurea*). En från Frankrike rekommenderad sort, *N. romana double* är mycket lik den lågväxta formen af *N. damascena*.

Fröen af dessa vackra växter, hvilkas hemland är södra Europa och norra Afrika, utsås vår eller höst på kalljord.

Cymbalblommorna, *Nolana* (*Solanaceæ*) växa vilda i Chili; användes fordom ofta till grupper, men hafva på de senare åren kommit ur modet. De förtjena emellertid att åter blifva upptagna till nåder, i synnerhet som de äro lätta att odla och ganska härdiga mot dålig väderlek. *Nolana paradoxa* (1825), *N. atriplicifolia* (1834) och *N. prostrata* (1721) äro längst odlade, senare har man börjat använda *N. Tenella* (1824), som i frökataloger vanligtvis kallas *N. paradoxa violacea*.

Alla arterna äro rätt vackra, dock är *N. atriplicifolia* att föredraga. Fröen sås i kruka eller drifbänk och plantorna utsättas senare på kalljord. Blomma från juni—september, med rätt vackra, blå, stundom hvita blommor.

Nuttallia, se *Calirrhoe*.

Nycandra physaloides är en 4—5 fot hög *Solanaceæ*, som ej eger det ringaste värde som prydnadsväxt.

Obeliscaria pulcherrima kan visserligen behandlas som ettårig, men blir betydligt vackrare om man öfvervintrar plantorna i ett kallt växthus och först följande vår utplanterar dem på fritt land. Har stora, vackra, bruna blommor, med gula spetsar och kanter, hör till familjen *Senecionideæ* och växer vild i Texas.

Ocymum bullatum och *O. maximum* äro varieteter af den vanliga Basilikan, *O. Basilicum*, (1500) från Ostindien och odlas för bladens fina, aromatiska vällukt. Såsom blomsterväxter hafva de intet värde. Odlas i krukor och utplanteras på fritt land så snart nattfrosterne upphört. *O. carnosum* och *O. mexicanum*, som upptagas i en del frökataloger, äro för författaren obekanta.

Släktet *Oenothera* har en stor del rätt vackra och för blomsterträdgårdar särdeles brukbara arter, hybrider och varieteter. Den för 4 å 5 år sedan från England rekommenderade *O. bistorta Veitneriana* förtjenar, trots de ampla loford den från åtskilliga håll erhållit, icke den ringaste uppmärksamhet. Den är krypande med gula, högst oansenliga blommor, och är det mer än märkvärdigt, att en så obetydlig växt någonsin kunnat blifva rekommenderad såsom prydnadsblomma. Den från samma land rekommenderade *O. Lamarckiana* är deremot utmärkt vacker, 4—5 fot hög med en otalig mängd stora, gula, mycket vackra blommor till sent på hösten. Denna växt erhålles stundom äfven under namnen: *O. biennis hirsutissima* och *O. media* och växer vild i Californien. *O. Drummondii* är äfvenledes utmärkt vacker; har gula, nära 3 tum i genomskärning hållande blommor. Af denna art har man en lågväxt varietet med gula och en med »hvita»

d. v. s. blekgula blommor, hvilka dock ej äro så vackra, som sjelfva arten. *O. macrocarpa* har gula blommor med röda punkter och kallas äfven *O. missouriensis*. *O. odorata* och *O. undulata* äro hvarandra alldeles lika; blifva 3—4 fot höga och hafva stora, gula, vällyktande blommor. *O. maceranta* och *O. Sellowii* äro äfven mycket lika hvarandra, utmärkt vackra prydnadsväxter med stora gula, vid basen mörkgula, vällyktande blommor. *O. spectabilis* blir 4 fot hög och är ganska lik *O. Lamarckiana*. *O. taraxacifolia* är en låg, flerårig växt, som stundom blommor första sommaren; har stora, ganska vackra hvita blommor och kan odlas i krukor eller på rabatter, men duger ej till grupper. *O. tetraptera* är en gammal blomsterväxt med hvita, rätt vackra blommor; kan användas på rabatter. *O. campytocalyx* (i frökataloger *camphylocarpa*) är för förf. obekant.

Alla här uppräknade sorter äro tvååriga och måste helst behandlas som sådana. De kunna visserligen äfven behandlas som ettåriga växter, men blomma i så fall sent och sätta sällan mogna frön. Fröen utsås om våren uti krakor och plantorna omplanteras i 4 å 5 tums krukor, öfvervintras i kallt växthus och utplanteras följande vår på kalljord uti lös, närande jordmån. Äro praktfulla till grupper och rabatter och borde aldrig saknas i en blomsterträdgård. Hemland: norra Amerika, Californien, Chili och Peru.

Omphalodes linifolia (Cynoglossum) har länge varit en omtyckt infattningsblomma (1750); blir omkring en fot hög och har i juni, augusti talrika, rätt prydliga, hvita blommor. Är ömtålig för mycken väta. Växer vild i södra Europa.

Ononis filicaulis och *O. variegata* äro sydeuropeiska ogräs och så oansenliga, att man måste

förundra sig öfver hur sådana växter kunna blifva kallade prydnadsväxter och rekommenderade af fröhandlare såsom »täcka» etc. etc. De hos oss vildtväxande, fleråriga arterna, *O. campestris* och *arvensis*, äro ojemförligt vackrare.

Orobis atropurpureus och *O. Fischerii*, den förra från Sicilien, den andra från Sibirien, blifva omkring en fot höga och hafva rätt prydliga, i klasar hängande, purpurroda blommor och kunna användas på rabatter och såsom dekorationsväxter i krukor.

Af de ettåriga Oxalisarterna är den gamla bekanta *O. rosea*, som blir 8—10 tum hög med talrika rosenröda blommor, i juni och juli vackrast; är för spenslig för att hos oss med framgång odlas på kalljord, men planterad i krukor är den en utmärkt nätt växt för blomsterbord och kammarfönster. Hemland: Chili. *O. floribunda*, från Brasilien, är flerårig; har talrika, mycket vackra, rosenröda, hos en varietet hvita blommor och kan användas till infattningar. Fortplantas genom sticklingar och delning lika lätt som genom frön. *O. tropaeoloides* är en varietet af den i hela Orienten såsom ett mycket vanligt ogräs förekommande *O. corniculata*; har bruna blad och gula blommor och är rätt vacker till infattningar. Fröen utsås på kalljord.

Oxybaphus violaceus kan ej rekommenderas.

Oxyura chrysanthemoides är en californisk Senecionideæ med gula, i spetsarne hvita strålblommor. Odlas som Chrysanthemum, men har som prydnadsblomma endast föga värde.

Palafaxia texana är en Eupatoriaceæ från Texas; har köttfärgade blommor, men är alltför obetydlig för att kunna rekommenderas till prydnadsväxt.

(Forts.)

Sparreholm.

(Föredraget i Stockholms Gartnersällskap)

Detta i anseende till sin vackra belägenhet äfvensom för sina trädgårdsanläggningar med skäl berömda herregods, har fordom tillhört familjen Sparre af Rosswik och deraf erhållit sitt namn. Läget på en halfö eller landtunga i sjön Båfven är särdeles vackert, och utan öfverdrift kan man säga att detta är ett af vårt lands skönast belägna och derjemte ett af de bättre underhållna herresäten. Både på byggnader, trädgårdar, parker m. m. ser man att egaren varit förtrogen med nyare tidens fordringar och både med smak och kostnader verkställt en mängd väsendtliga förbättringar långt förr än jernbanstågen genomilade hans egor. De många besökande, hvilka liksom vi vallfärda hit och haft tillfälle att njuta af det myckna intressanta och sköna som Sparreholm har att framvisa, skola säkerligen med oss erkänna att de äro skyldiga egaren, general-löjtnanten friherre W. Sprengtporten, en rättvis

gärd af tacksamhet för hans mot alla besökande visade välvilja och beredvillighet att lemna fritt tillträde till park, trädgårdar, orangerier m. m. Mätte ingen missbruka denna, hans kanske nog mycket i anspråk tagna välvilja, och mätte han aldrig få anledning ångra att han så gästfritt för allmänheten upplåter sina vackra anläggningar!

Icke många af våra större herregårdar ega det fördelaktiga läge, att utsigternas glanspunkt är liksom koncentrerad från boningshuset, såsom förhållandet onekligen är vid Sparreholm. Sjelfva Corps de logis är ett tre våningars stenhus med flyglar, uppfördt i en smakfull stil; utsigten från detsamma åt söder är fri och afbrytes mjukt och behagligt på båda sidorna af parkens böljande trädpartier, skymmes stundom ett ögonblick af det förbiilande jernvägståget, samt utbreder sig sedan öfver sjön Båfvens klara vattenspegel, som här och der är beströdd med skogbeväxta hol-

mar. På sidan om denna vy reser sig jernvägens smakfullt ornerade vattenstation såsom ett vackert sidoparti och en behaglig hvilopunkt för ögat.

Icke mindre intagande är utsigten ifrån norra sidan af hufvudbyggnaden eller från borggården, hvarest en allé af nära $\frac{1}{4}$ mils längd leder rätt emot Hyltinge kyrka, hvilken åt detta håll bildar en »point de vue». Vikar af sjön omsluta på båda sidor den landttunga, på hvars rygg alléen framgår; till höger öfver viken är i skogen en utbyggnad gjord för att i sceneriet indraga ett vackert skolhus, förmodligen tillhörande Hyltinge församling.

På södra sidan, mellan denna allé och sjövik, ligger köksträdgården som torde upptaga $2\frac{1}{2}$ à 3 tunnland. Den är anlagd på det gamla regelbundna sättet, och på kvarterens yttre sidor eller rabatter äro fruktträd och bärbuskar planterade. Mot södra väggen af en torkria, som utskjuter i trädgården, äro spalierer för päron af ömtåligare franska och belgiska sorter, hvilka gifva rik afkastning af ypperliga frukter.

Orangeriet, drifhusen och drifbänkarne samt den så kallade »pleasure ground» eller lustträdgården ligga på sydostliga sidan, men helt nära intill hufvudbyggnaden. Orangeriet är ett af de der gamla solida byggnaderna från förra århundradet, hvars mellandel utgöres af en så kallad oran-

gerisalong om 40 fots längd och bredd. Till denna sluta sig tvänne på den senare tiden såsom flyglar tillbyggda växthus af 36 à 40 fots längd. Dessa innesluta en mängd väl-skötta tropiska och nyholländska växter och i synnerhet en vacker samling af nyare rosor, fuchsier och petunier. Af de bakom dessa växthus belägna rummen, äro de på ena sidan inredda till boningsrum för trädgårdsmästaren, samt på den andra till fruktkammare m. m. Närmast härintill sluter sig på nordvestra sidan ett litet vinhus, innehållande vackra drufvor af de ännu inom landet icke mycket odlade nyare sorter, såsom *Canon Hall Muscat*, *Golden Hambro*, m. fl. På andra sidan, ett stycke derifrån, ligger ett äldre persikohus, der träden visst icke buro många, men särdeles väl utbildade frukter.

Intressantare än drifverierna inomhus äro spaliererna utomhus för persikor och aprikoser, hvilka frukter nästan alla år här mogna på kalljord, något ovanligt i det mellersta Sverige. Nyssnämnda träd, äfvensom körsbärsträd, äro spaljerade emot hufvudbyggnadens södra sida, och täckas under vintern endast med halmmattor. Ett litet drifveri för ananas finnes äfven. För drifning af tidiga grönsaker på bänk finnes 100 st. drifbänksfönster. Skötseln utaf det hela länder trädgårdsmästaren herr Hedlund till största heder.

N. J. Ericsson.

Minneslista för blomsterodlare i mars 1867.

Den högre stigande solen lockar nu växterna äfven i de kalla och tempererade husen till mera lif och verksamhet; mången växt står nu redan i full blomning, andra knoppas och drifva nya skott. Det är derföre af nöden att så mycken frisk luft som möjligt insläppes så att de nykomna skotten må kunna stadga sig, hvilket är ett af hufvudvilkoren för växtens framtida rika blomstring. Hvarje exemplar efterses noga, beskåres, uppbindes vackert och omplanteras om så anses nödigt. Såväl krukorna, som de skärfvor man använder att lägga i deras botten, böra vara, om icke nya, så åtminstone rena och torra. I full florerung stående exemplar och sådana som redan äro i full växtlighet, få ej omplanteras förr än blomningen är förbi och skotten mognat. Äro de flesta växterna omplanterade, insläppes under några dagar mindre luft, hvarjemte de besprutas en à två gånger om dagen, allt efter vädrets beskaffenhet, och skuggas för den starkaste solen. Blommande växter, såsom camellier, azaleer, acacier m. fl. uppställas prydligt på en sval plats och beskuggas vid starkt solsken, på det floreringen må vara så mycket längre. — I varmhuset besprutas växterna 1 à 2 gånger om dagen, hvarjemte atmoferen hålles fuktig. Om *Caladium*, *Gloxinia*, *Gesneria* m. fl. rotknölar, som under

vintern legat torra, ej redan äro omplanterade, måste det ske nu, hvarefter de ställas varmt och vattnas. Orchideerna, som nu äro i full växtlighet, fordra än mera fuktig luft, hvilken åstadkommes genom att upprepade gånger begjuta varmekanalen och golfvet med vatten. Vid klart och vackert väder kan man äfven bespruta sjelfva växterna, dock så försigtigt, att ej vattnet samlar sig i de nybildade skotten och förorsakar röta. Alla blommande exemplar måste flyttas till ett torrare och svalare ställe. Har man ej tillräckliga förräder af gruppväxter, såsom verbener, heliotrop, buskartade calceolarier m. fl., fortfares med förökningen af dem.

Med den högre temperaturen i husen in finner sig äfven en hel mängd bladlöss och annan ohyra, som man på ett eller annat sätt måste söka förgöra. Låter man ej ohyran taga för mycket öfverhand, är det en lätt sak, att med en mjuk borste rengöra de angripna växterna; men sedan den i massor förökad sig, måste andra, för växterna mer eller mindre skadliga, medel tillgripas, såsom stark rökning med tobak, tvättning med såpvatten o. s. v. Kan man förskaffa sig verkligt äkta persiskt insektpulver, så är detta ett godt medel, men dessvärre är det i handeln tillgängliga vanligtvis i det närmaste odugligt. Pelargonier, calceolarier och andra mjuka växter måste isyn-

nerhet noga efterses, ty få bladlössen hos dem öfverhand, anställa de svåra förödelser.

I början af månaden måste några drifbänkar göras i ordning, uti hvilka man från kallhusen utflyttar synnerligast sådana växter, som man framdeles ämnar utplantera på grupper i fritt land, såsom verbenor, calceolarier, pelargonier, heliotrop etc. Härigenom beredes bättre plats åt de i huset kvarblifvande större växterna. Hafva de utflyttade plantorna för små krukor, omplanteras de i större, samt toppas och putsas innan de ned sättas i bänken. Äfven är det nu tid att utså frö af allehanda krukväxter samt sådana sommarväxter, som behöfva en längre tid för sin utveckling, t. ex. *Datura*, *Ricinus*, *Vigandia*, *Canna* (tidigt utsådda kunna dessa båda sistnämnda behandlas som sommarväxter) *Antirrhinum*, *Celosia*, *Centaurea*, *Cuphea*, *Calirrhoë*, *Calceolaria*, *Cineraria* m. fl. Många sorter krukväxtfrö gro långsamt och ojemnt, såsom *Acacia*, *Goodia*, *Chorozema*, *Dracena*, *Clianthus*, *Templetonia*, *Heliotropium*, *Diosma*, *Polygala*, *Leucadendron*, *Protea*, *Hakea*, *Banksia* m. fl. och alla palmer; men de med sådana frö besådda krukor böra ej efter ett

par månaders väntan tömmas, i den förmodan att fröet var odugligt, utan hållas i jemn värme, fuktighet och skugga, då fröet i deflesta fall gror, ehuru både månader och år kunna förgå innan det inträffar. Man kan påskynda groningen derigenom, att man före såningen låter fröet svälla i 50 å 60 graders varmt vatten, eller i vatten hvaruti $\frac{1}{50}$ del oxalsyra blifvit upplöst. Är fröet någorlunda stort och försedt med hårdt skal, såsom fallet är med många sorter palmfrö, *Martynia* m. fl., så kan man med skärning eller filning förtunna skalet så mycket som möjligt. Att man med dessa experimenter går mycket försigtigt till väga förstås af sig sjelft.

I blomsterträdgården kan man, om väderleken är mild, borttaga löfbedäckningen från de på fritt land planterade hyacinter, tulpaner, crocus och andra lökväxter och ersätta den med granris. Äfven vid alla andra växter förtunnas bedäckningen efterhand som vädret blifver mildare. centifolie-, provins- och andra hårdiga törnrosorter beskåras och gödslas. Buskpartierna genomses och de som äro för täta gallras m. m.

G. L.—n.

Litteratur.

Blomsterodling på fritt land. *Korta uppgifter på de vanligare och vackrare prydnadsväxter för blomsterträdgården, samt rätta behandlingen vid deras uppdragande och förökande. Efter egna och andras rön af P. A. Pontén. Örebro, N. M. Lindh, 1866 — 135 sidd. in 8:o. Pris 1 rdr 50 öre.*

Det arbete vi härmed i korthet vilja anmäla omfattar hufvudsakligen ett- och fleråriga blomsterväxter, samt några få buskartade prydnadsväxter. Förf. synes haft mycken kärlek för sitt ämne och gjort sitt bästa att sammanföra i sitt arbete hvad han ansett vara förtjent att odlas. Arbetet är derföre ock i det hela taget godt och förtjenar blomstervännens uppmärksamhet. Mot urvalet skulle dock kunna vara åtskilligt att anmärka och vi tro att arbetet skulle egt högre värde om en del af de anförda växterna varit utslutna. Deremot har författaren helt och hållet

förbigått t. ex. en sådan växt som *Dielytra spectabilis*, oakadt denna, för omkring 15 år sedan hos oss införda växt, är en bland de praktfullaste som numera temligen allmänt odlas i våra trädgårdar. I stället upptager förf. den obetydliga *Dielytra formosa* och säger att denna är den vackraste i släktet. Det hade varit önskligt att författaren alltid anført synonymerna, då han betjenat sig af de nyaste benämningarne och detta så mycket hellre, som han i förordet tycks antyda att vilja gifva råd åt den, som står villrådig »med en fröhandelskatalog i handen», ty att t. ex. de anförda växterna af det gamla släktet *Gnaphalium* äro att söka under namnet *Antennaria* torde icke vara allom gifvet att veta. Vi ha härmed anmärkt hvad vi vid ett flyktigt genomgående af arbetet betraktat såsom brister, men vi upprepa att, i det hela taget, har arbetet förefallit oss vara ganska läsvärdt.

E. L.

Diverse notiser och meddelanden.

Något om de smärre växtätande skadedjuren. Dr Stadelmann, generalsekreterare i landbruks-centralförningen i provinsen Sachsen, har nyligen offentliggjort en skrift rörande den skada de växtätande insekterna under 1866 anställt på kulturväxterna inom berörde provins, ur hvilken vi här nedan anföra några uppgifter. Den

af insekterna under året föröfvade skadan uppskattas sålunda:

Rofvor, potatis o. d. antagas i medeltal lemna en afkastning af 36 Thaler pr Morgen*), och å hvilka väx-

*) 1 Thaler är omkring 2 rdr 67 öre riksmünt och 1 Morgen omkring ett halft svenskt tunnland.

ter skadan uppskattas under året till 15⁰/₀. Sädesväxternas vanliga afkastning beräknas till 20 Thaler pr Morgen och skadan å dessa till 10⁰/₀. Å trädgårdsväxterna, frukt inberäknad, uppskattas skadan till 5 Thaler pr Morgen; å ängar till $\frac{1}{2}$ och å betesmarken till $\frac{1}{4}$ Thaler pr Morgen, och oaktadt dessa beräkningar — i betraktande af de faktiska upplysningar som i öfrigt lemnas och hvilka äro alltför vidlyftiga att här anföra — icke synas vara för högt tilltagna, utgör dock det sammanräknade beloppet af den skada insekterna under nämnda år förorsakat inom den ifrågasvarande provinsen en summa af 1,433,534 Thaler (3,827,535 riksdaler 78 öre riksmünt).

E. L.

— *Cashew-nöten Anacardium occidentale.* (Föredraget i Gartnersällskapet af J. A. Afzelius.) Det träd, som frambringar Cashewnöten, liknar mycket valnöträdets och dess blad hafva nästan samma lukt som detta träds. Det uppnår en höjd af några alnar, har vidt utbredda grenar och en tät skugga. Fruktfästet, vanligen kalladt äpple, emedan det är köttigt, mycket uppväldt och till formen likt nämnda frukt, har en angenäm, något syrlig smak, och deraf kan genom jäsnung beredas ett slags vin, eller ock distilleras arrack. Två varieteter förekomma, nämligen en röd och en ljusgul med mycket finare och behagligare smak. Nöten, som sitter fäst vid detta äpplelika fäste, är njurformig och omslutes af två skal, hvilkas mellanrum är uppfyllt af en brännbar olja, som är så skarp, att hon drager upp blåsor på huden. Kärnan, som ligger inom det inre skalet, har en ganska fin smak och nyttjas, liksom vanlig mandel, till att sätta god smak på många anrättningar i köket; hon förhöjer också mycket smaken på chokolad.

Af min sal. fader, Prof. Adam Afzelius, hörde jag berättas, att på den tid han vistades i England brukades dessa nöter derstädes icke sällan som ett slags dessert vid måltiderna; de voro då rostade, den skarpa oljan bortbränd och skalet borttaget. Sjelf hade min fader från sina resor hemfört en hop sådana nötter och trakterade stundom mig och mina syskon dermed. Vid sådana tillfällen fingo vi icke blott något godt att förtära, utan ock något för oss särdeles nöjsamt att skåda, nämligen rostningen eller förbränningen af oljan. Nöten stacks på en knifspets eller på en gaffel och antändes vid ett brinnande ljus. När den var i full låga, släcktes ljuset, och vi hade i det mörka rummet ett litet fyrverkeri med blåaktigt starkt sken, samt sprakande och gnistrande af den förbrinnande oljan. Det starka oset var dock obehagligt.

(En cashewnöt, sittande vid sitt äpplelika fäste, allsammans förvaradt i en flaska med spiritus vini, förevisades för sällskapet; den hade växt på ön St Barthelerny).

— *Trädgårdssalstersutställningen i Paris detta år.* I Paris kommer detta år äfven en större trädgårdssalstersutställning att ega rum, som kommer att fortgå från och med den 1 april till och med den 31 oktober, i hvilken utställning äfven främmande länder äro inbjudna att deltaga. Genom ombyte af utställningsföremål d. 1 och 15 i hvarje månad, kommer denna utställning att fördelas i 14 afdelningar eller särskilda utställningar. Den 13:de af dessa utställningar öppnas d. 1 oktober och synes komma att blifva sjelfva hufvudutställningen och i denna

är det nu beslutadt att Sverige skall deltaga. Kongl. Maj:t har nämligen anvisat medel till bestridande af kostnaderna för Sveriges deltagande i denna utställning och uppdragit åt hr professor N. J. Andersson, som redan förut en gång, vid en dylik utställning representerat Sverige, nämligen i Amsterdam 1865, att mottaga bidragen från trädgårdssodlarna och ordna utställningen. I det således landets trädgårdssodlare kunna lyckönska sig till, att detta uppdrag anförtrotts i synnerligt goda händer, vilja vi hoppas att de, då de nu hafva hela sommaren att förbereda sig på, skola lemna utmärkta och talrika bidrag, på det Sverige måtte på ett värdigt sätt äfven med trädgårdssalster af alla slag, kunna deltaga i denna fredliga världstäflan. Närmare och utförligare upplysningar i ämnet komma snart att lemnas. E. L.

Breflåda.

A. L., G. & H. Det är visserligen ledsamt, att sedan man i flera år väntat på frukt af ett ungt fruktträd omsider erfara att det icke är den sort det skulle vara och synnerligast när det tillika befinner vara en fullkomligt värdelös och för klimatet alldeles olämplig sort, men så ohjplig är likväl icke saken, som tit. autager, ty icke behöfver man derföre rifva upp trädets och plantera ett nytt, förutsatt likväl att det är friskt, ty saken kan nämligen lätt nog hjälpas derigenom att man ympar eller okulerar alla grenarne i kronan med den fruktsort man önskar. — Vi kunna icke införa titi varning på andra vilkor än att tit. undertecknar namn och adress samt genom fullt trovärdiga intyg styrker de anförda uppgifterna. — Men hvarföre ock köpa träd utomlands — skola vi svenskar i all evighet gå öfver än efter vatten?

»Horticulteur». Vi ha icke handlat frön af hrr Haage & Schmidt och ha derföre ingen anledning att blanda oss i saken. Vi betraktade båda de insända uppsatserna blott och bart såsom annonser, för hvilka de resp. insändarne sjelfva buru både det moraliska och juridiska ansvaret. Att hindra dylika yttringar, då insändarne med sina namn sjelfva ansvara för hvad de skriva, anse vi oss icke ha rättighet.

Annoser.

I bokhandeln finnas att tillgå:

Trädgårdsbok för Folkskolor och Landtmän. Anvisning till odling af Köksväxter, Fruktträd, Bärbuskar, Träd och Buskar för Parker m. m. af E. Lindgren. Tredje omarbetade och tillökade upplagan. Med 79 träsnitt i texten. Pris 1 rdr.

Trädgårds-, Blomster- och Åkerbruksfrön, till billiga priser, såväl i parti som minut, i undertecknads fröhandel. Prisförteckning öfversändes på begäran. Helsingborg i december 1866. N. P. Jensen.

En gift trädgårdsmästare, skicklig i alla delar af sitt fack och försedd med utmärkt vackra betyg, önskar plats till våren. Närmare upplysningar lemnas af undertecknad. Stockholm & Experimentalfältet i febr. 1867.

E. Lindgren.

Innehåll.

Berättelse om Stockholms Gartnersällsapps verksamhet under år 1866. — Om ettåriga blomsterväxter (forts.) — Sparreholm. — Minneslista för blomsterodlare i mars 1867. — Litteratur. — Diverse notiser och meddelanden. — Breflåda. — Annons.

STOCKHOLM, SIGFRID FLODINS BOKTRYCKERI, 1867.